

22 MART DÜNYA SU GÜNÜ

Su kaynakları hakkındaki gerçekler

1993 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 22 Mart tarihini "Dünya Su Günü" olarak ilan etti. İlk kez 1992 de Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda önerilen "Dünya Su Günü", gerek BM üyelerinin, gerekse diğer dünya ülkelerinin giderek büyüyen temiz su sorununa dikkat çekmek, içilebilir su kaynaklarının korunması ve çoğaltılması konusunda somut adımlar atılmasının sağlanmasında teşvik olması amacıyla bu isme bir gün adanmış olmuştur.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre, ülkemizde yılda ortalama 501 milyar m³ suya tekabül eden yıllık ortalama yağış miktarının 274 milyar m³'ü toprak, su yüzeyleri ve bitkilerden olan buharlaşmalar yoluyla atmosfere geri dönmekte ve 158 milyar m³'ük kısmı ise akışa geçerek akarsular vasıtasıyla denizlere ve kapalı havzalardaki göllere boşalmaktadır. Diğer taraftan, komşu ülkelere yılda ortalama 7 milyar m³ su akışı olmaktadır.

Ancak, günümüz teknik ve ekonomik şartları içinde tüketilebilecek yerüstü suyu potansiyeli; yurt içindeki akarsulardan 95 milyar m³, komşu ülkelere yurduza gelen akarsulardan 3 milyar m³ olmak üzere yılda ortalama toplam 98 milyar m³'dür. 14 milyar m³ olarak belirlenen yenilenebilir yeraltısu potansiyeli ile birlikte ülkemizin tüketilebilir yerüstü ve yeraltısu potansiyeli yılda ortalama toplam 112 milyar m³ olmaktadır.

Kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarımız yaklaşık 1500 m³ civarı ile, ülkemiz su zamlı yaşayan bir ülke konumundadır. 2030 yılı için kişi başına düşen kullanılabilir su miktarının 1.000 m³/yıl civarında olacağı ve Avrupa Çevre Ajansı'nın

Suyun doğal çevrimini sürdürerek tüm insanlığın ve canlı yaşamın devamını sağlamak için suyu ticari bir meta olarak gören üretim biçimi yerine, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına odaklı bir anlayış esas olmalı; suyun tüm canlılar için yaşamsal bir hak olduğundan hareket edilerek, bu yaklaşım temelinde yaşanan olumsuzlukları giderecek ve önerilerimizi de hayata geçirecek bir Su yasası çıkarılmalıdır.

hazırladığı raporda da 2030 yılında Türkiye'nin pek çok bölgesinde orta ve yüksek seviyelerde su sıkıntısı yaşanacağına dikkat çekilmektedir. Bu durum, sanıldığı aksine, Türkiye'nin yakın gelecekte ciddi su sorunları ile karşılaşmaya aday bir ülke olduğunu göstermektedir.

Bugün: Başta Ergene, Sakarya nehirlerimiz olmak üzere ülkemiz akarsularının büyük çoğunluğu kullanılmayacak düzeyde kirletilmiş durumdadır. Hatta Orman ve Su İşleri Bakanının açıklamalarına göre Ergene nehrinin sularının kullanılabilmesi için 4 milyar lira yatırıma ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir.

Su havzalarımız ve beslenme alanları, sanayi ve kentsel yerleşim bölgeleri haline getirilmiştir.

Su havzalarının tarıma açılması çok miktarda kimyasal gübre ve kimyasalın bu sulara karışmasına yol açmış, içme ve kullanma suyu elde etmek üzere arıtılarak kullanılan ham su kalitesi düşmüştür.

Yeraltısuları rezervini doğru ve sağlıklı olarak belirleyebilmek için ülke çapında yeraltısuyu havzalarının hidrojeolojik çalışmaları hızlı bir şekilde yapılmalı, havzaların yeraltısuyu potansiyeli belirlenmeli, yapılan yeraltısuyu tahsisleri izleme sistemi kurularak takip edilmelidir.

167 Sayılı Yeraltısuları Hakkında Kanun ve ilgili mevzuatında değişiklikler yapılarak özellikle yeraltısularının korunmasına yönelik ciddi ve caydırıcı önlemler getirilmeli, kontrolsüz kuyu açılması önlenmelidir.

DSİ Genel Müdürlüğü en kısa sürede yeniden yapılandırılarak, Yeraltısuları Daire Başkanlığı kurulmalı, bu başkanlığın öncülüğünde TÜBİTAK ve Üniversitelerimizin de katkılarıyla en kısa zamanda ülkemiz derin yeraltısuyu akiferleri araştırma programı başlatılmalı, derin yeraltısuyu akiferlerin varlığı ve nitelikleri ortaya konulmalıdır.

Batı Anadolu ve Akdeniz bölgesinde doğrudan denize boşalan yeraltısuları araştırılmalı, bu bölgelerde her geçen gün artan talep de dikkate alınarak bu sular kullanılabilir hale getirilmelidir.

Az miktarda kalan kullanılabilir nitelikteki akarsularımız ise enerji üretimi adına talana açılmış, neredeyse yok edilmiştir.

Ülkemiz su havzalarına bakıldığında, Konya, Büyük Menderes, Gediz ve Kızılırmak gibi su havzalarımızın kuraklık tehlikesi altında "yok olma" tehdidi altında bulunduğu, bu havzalardaki yüzey sularının süreç içinde aşamalı olarak 2100 yılında %50 azalacağı belirtilmektedir.

Yine, ülkemizin en büyük tatlı su gölü olan Beyşehir gölü hızlı bir küçülme periyoduna girmiştir, Göller bölgesi yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Tuz gölü hızla küçülmektedir. Bafa ve Van göllerinin su seviyeleri düşmektedir. İç Anadolu'da, Eşmekaya ve Ereğli sazlıkları kurumuş, Akşehir Gölü havzası çölleşme ile karşı karşıya kalmış, Meke ve Sultan Sazlığı da yok olmuş, Türkiye'de son 50 yılda yanlış su politikaları nedeniyle sulak alanların yarısı ya kamu eliyle yok edilmiş veya yok olma aşamasına gelmiştir.

Ülkemizin yeraltı suyu akiferleri yeteri kadar araştırılmadan ve izleme sistemi kurulmaksızın tüketime açılmış, aşırı tüketim sonucu bazı yeraltısuyu havzalarında su düzeyleri hızla düşmüş, kıyı akiferlerine deniz suyu girişleri ile tuzlanma

Bir havzada yer alan tüm su kaynakları, (yüzey ve yeraltısuları kaynakları) dikkate alınarak havza bazında hidrojeolojik çalışmalar yapılmalı, o havza için en uygun entegre su yönetim modelleri geliştirilmelidir.

Ülkemizin jeolojik yapısına bağlı olarak küçümsenemeyecek miktarda (2-3 trilyon m³) statik rezerv ve fosil su potansiyeli bulunması ihtimali dikkate alınarak, bu suların kesin rezervlerinin belirlenmesi için detaylı jeolojik-hidrojeolojik araştırmalar yapılmalıdır.

Tüm bu bilimsel teknik çalışmaların temeli olarak; bireylerin ve toplumların sağlıklı, içilebilir, temiz suya her durumda koşulsuz ve bedelsiz ulaşım ve tüketim hakkı, "su hakkı" "temel bir insan hakkı" olan "yaşam hakkı" olarak görülerek, suyun ticarileştirilmesinden, su kaynaklarımızın özelleştirilmesinden vaz geçilmeli, su yönetim sistemlerine sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ile halkın katılımını esas alan mekanizmalar geliştirilmelidir.

yaşanmış, bazı yeraltısuyu akiferlerimiz ise yanlış kentleşme, sanayileşme ve tarım politikaları sonucu hızlı bir şekilde kirlenmeyle yüz yüze bırakılmıştır.

Ülkemizdeki bütün akarsuların her noktasında son yıllarda kamu yararı göz ardı edilerek plansız bir şekilde ortaya konan HES'ler sonucunda çok ciddi ekolojik ve kültürel sorun ve olumsuzluklar yaratılmıştır.

Sonuç olarak, sınırlı olan su kaynaklarımız, hızlı ve çarpık kentleşme, nüfus artışı, endüstriyel faaliyetlerinin doğurduğu çok çeşitli katı ve sıvı atıklar, katı atık depolama yerlerinin yeraltısuyu rezervuarlarının beslenme alanlarında seçilmesi, su havzalarının imar planlarına açılması, tarım alanlarında bilinçsiz gübre ve tarım ilacı kullanılması yerüstü ve yeraltısuyu kalitesini ciddi olarak tehdit etmekte ve su kaynaklarımız hızla kirlenmektedir.

Tarih boyunca insanların ve uygarlıkların gelişiminin en önemli unsurlarının başında gelen tatlı suların araştırılması, entegre su yönetimi anlayışıyla kullanılması, ticari bir mal olarak görülmeden kamusal bir miras olarak geleceğe korunarak bırakılması yaşamsal bir öneme sahiptir.

Kaynakça: TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası

SU KAYNAKLARI ÜZERİNDEKİ BASKILAR

Dünya çapında, insan faaliyetleri ve doğal güçler kullanılabilir su kaynaklarını azaltmaktadır. Halkın suyun daha iyi kontrol edilmesi ve korunması gerekliliği hakkındaki bilinci son on yılda artmış olmasına rağmen, ekonomik kriterler ve siyasi düşünceler hala su politikasını her düzeyde kullanma eğilimindedir. Bilime ve en iyi uygulamalara nadiren yeterli oranda inceleme imkanı verilmektedir.

Su kaynakları üzerindeki baskılar özellikle – kentleşme, nüfus artışı, artan yaşam standartları, su için artan rekabet ve kirlilik gibi insan faaliyetleri sonucunda artmaktadır. Bunlar iklim değişimi ve doğal koşullardaki değişiklikler ile daha da şiddetlenmektedir.

Bununla birlikte, bazı ilerlemeler de kaydedilmektedir. Yetkililer su miktarını ve kalitesini gitgide daha fazla birlikte değerlendirmekte ve herkesi aynı derecede etkileyen yönetim çabalarını koordine etmektedir.